

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7MCdo/27/2012
Identifikačné číslo spisu:	6110206422
Dátum vydania rozhodnutia:	19.02.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:6110206422.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a sudcov JUDr. Oľgy Trnkovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v právnej veci žalobcu Bc. H. D., bývajúceho v U., proti žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14 C 46/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. marca 2012, sp. zn. 15 Co 304/2011, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a .

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva

Odôvodnenie

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 20. septembra 2011, č. k. 14 C 46/2010-205 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi náhradu škody 47 488,26 € a náhradu trov konania 4 882,04 € na účet právneho zástupcu, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu na náhradu škody 2 721,97 € a na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol. V časti 5 824,87 € (§ 96 O.s.p.) konanie zastavil. V odôvodnení uviedol, že predmetom konania je navrhovateľom uplatnená náhrada škody titulom nezákonného rozhodnutia (§ 1 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.), za ktoré žalobca označil uznesenie Krajského úradu vyšetrovania PZ v Banskej Bystrici z 1. júla 2002 o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia voči nemu z dôvodu, že výsledkom trestného konania bol oslobodzujúci rozsudok. Poukázal na rozhodnutie sp. zn. 1 Cz 6/90 a právne závery v ňom obsiahnuté. Dospel pritom k záveru, že nárok uplatnený žalobcom je dôvodný v časti, v ktorej si uplatnil náhradu (skutočnej) škody pozostávajúcu z nákladov na trovy obhajoby v trestnom konaní podľa predloženej špecifikácie advokátskou kanceláriou JUDr. Jozefa Švarca z 10. augusta 2008 vo výške 5 364,73 €. Ďalej v časti náhrady škody (§ 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka) pozostávajúcej z nákladov na vzdelanie vo výške 1 493,96 €, ktoré bol žalobca povinný vrátiť podľa § 143 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z., pretože jeho služobný pomer skončil prepustením z iných dôvodov ako uvedených v ods. 7 tohto ustanovenia. Potom v časti náhrady škody pozostávajúcej z nevyplateného odchodného, lebo zákon č. 328/2002 Z. z. vylučuje vyplatiť odchodné

policiajtovi, ktorého služobný pomer skončil prepustením, vo výške 8 249,35 € (v časti 5 824,87 € zobral žalobu späť). Napokon v časti náhrady škody pozostávajúcej zo straty na zárobku za obdobie od 27. júla 2002 do 31. decembra 2007 vo výške 32 380, 95 €. Pri výpočte tejto zložky náhrady škody vychádzal súd z priemerného mesačného zárobku žalobcu 985,- €, keď celková suma za uvedené obdobie predstavuje 64 120,32 €. Z tejto sumy, ale odpočítal výsluhový dôchodok vyplatený žalobcovi v sume 29 023,27 € a mzdu vyplatenú mu za obdobie od 1. júla 2003 do 30. novembra 2003 zamestnávateľom Banskobystrickým pivovarom, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Sládkovičova 37, vo výške 2 716,1 €. Potom celková suma priznaná žalobcovi titulom uplatneného nároku na náhradu škody predstavovala sumu (5 364,73 € + 1 493,96 € + 8 8 249,35 € + 32 380,95 € = 47 488,26 €) 47 488,26 €, ako vyplýva z výroku rozsudku prvostupňového súdu. Príčinná súvislosť medzi škodou vzniknutou žalobcovi v jeho povinnosti uhradiť náklady na vzdelanie, v nevyplatenom odchodnom a straty na zárobku je podľa názoru súdu prvého stupňa daná tým, že žalobca len v dôsledku vzneseného obvinenia bol personálnym rozkazom Ministerstva vnútra SR prepustený zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru. Nárok uplatnený žalobcom titulom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 Občianskeho zákonníka) považoval z uvedených dôvodov za neopodstatnený, preto v tejto časti žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovanej rozsudkom z 14. marca 2012, sp. zn. 15 Co 304/2011 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 47 488,26 €, potvrdil, vo výroku o trovách prvostupňového konania zmenil tak, že žalovanej náhradu trov prvostupňového konania nepriznal. Žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania vo výške 527,12 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku na účet jeho právnej zástupkyne. V celom rozsahu sa stotožnil s rozhodnutím okresného súdu vo veci samej, ako aj s jeho odôvodnením, ktoré považoval za vyčerpávajúce, zrozumiteľné, jasné a presvedčivé. Odvolacie námietky žalovanej nepovažoval za prijateľné, pretože sa s nimi dostatočne vysporiadal už súd prvého stupňa. Na zdôraznenie správnosti záverov prvostupňového súdu odvolací súd poukázal aj na judikáty R 35/1991 a R 70/1994. Doplnil, že z hľadiska priznania nároku na náhradu škody nie je v danom prípade rozhodujúce len to, či žalobca využil alebo nevyužil opravné prostriedky (proti uzneseniu o vznesení obvinenia), pričom s nimi nebol úspešný, pretože rozhodujúcou skutočnosťou je „výsledný efekt“, teda to, či nakoniec jeho konanie bolo posúdené ako protispoločenské alebo nie, či sa teda dopustil konania, ktoré mu bolo kladené za vinu. Pokiaľ v konečnom dôsledku bol oslobodený spod obžaloby, objektívna zodpovednosť štátu bez zreteľa na zavinenie je daná a štát sa jej nemôže zbaviť, a to aj napriek tomu, že orgány činné v trestnom konaní v ničom neporušili zákon, či úradný postup. Poukázal na základné predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, keď bolo nepochybne preukázané, že žalobcovi vznikla škoda. Hlavnou príčinou, pre ktorú mu škoda vznikla, je vznesenie obvinenia rozhodnutím Krajského úradu vyšetrovania PZ, v dôsledku čoho bol žalobca prepustený zo služobného pomeru a bol povinný nahradiť všetky náklady za vzdelanie, vznikla mu škoda na odchodnom, trovy obhajoby v trestnom konaní, ako aj strata na zárobku. To, že žalobca využil všetky opravné prostriedky, ktorým nebolo vyhovie, nemôže vo svojej podstate znamenať, že by nedošlo k naplneniu prvého atribútu (zodpovednosti za škodu) a to porušenie právnej povinnosti. Odvolací súd argument, že súd mal skúmať, či si žalobca trestné konanie nezavinil sám svojím správaním, považoval za nedôvodný. Námietku týkajúcu sa odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa považoval odvolací súd tiež za nedôvodnú a námietku nevyužitia práva žalobcu na preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu (prepustenia zo služobného pomeru) za irelevantnú. O trovách prvostupňového konania rozhodol podľa § 146 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 2 O.s.p. a o trovách odvolacieho konania podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku krajského súdu v rozsahu výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a ktorým rozhodol o trovách odvolacieho konania, podal na podnet žalovanej mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Namietal nesprávne právne posúdenie veci (§ 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil potvrdzujúci výrok rozsudku krajského súdu tak, že „výrok rozsudku okresného súdu o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi náhradu škody vo výške 47 488,26 € sa v časti sumy 5 364,- € potvrdzuje

(v tejto časti mimoriadne dovolanie nepodal), v ostatnej časti sa tento výrok mení tak, že žaloba sa vo zvyšku zamietla“ a zrušil výrok rozsudku krajského súdu o trovách odvolacieho konania a rozhodol o trovách odvolacieho a dovolacieho konania. Uviedol, že odvolací súd nesprávne interpretoval ustanovenie § 1 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. v časti slovného spojenia „škoda spôsobená nezákonným rozhodnutím“, ktoré vyjadruje podmienku „príčinnej súvislosti“ medzi nezákonným rozhodnutím a škodou. Táto spočíva v tom, že súd nesprávne ustálil, že existuje kauzálny nexus medzi vznesením obvinenia a skončením služobného pomeru podľa § 192 ods. 1 písm. e/ zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby a justičnej stráže SR a Železničnej polície (ďalej len „zákon č. 73/1998 Zb.“). Otázka príčinnej súvislosti je otázkou aj skutkovou aj právnou. Odvolací súd nesprávne posúdil príčinnú súvislosť de iure medzi vznesením obvinenia a skončením služobného pomeru policajta. Ak sa zamestnávateľ alebo služobný úrad rozhodne ukončiť pracovný alebo služobný pomer pre zhodné skutkové dôvody, pre ktoré bolo obvinenie vznesené, musí byť schopný tieto skutkové dôvody preukázať. Platnosť skončenia pracovného alebo služobného pomeru môže byť predmetom súdneho konania, kde súd nie je viazaný rozhodnutím o vznesení obvinenia. Skutkové a právne otázky skončenia pracovného pomeru alebo služobného pomeru hodnotí súd v občianskoprávnom konaní v plnej jurisdikcii. Poukázal na znenie ustanovenia § 192 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z., ktorá zákonná úprava umožňuje ukončiť služobný pomer z dôvodu právoplatného odsúdenia policajta, vznesenie obvinenia voči policajtovi však dôvodom na skončenie služobného pomeru nie je. V danom prípade bol žalobca trestne stíhaný na tom skutkovom základe, že prevzal úplatok. Ak bolo Ministerstvo vnútra SR presvedčené, že žalobca (policajt) úplatok prevzal, malo možnosť z takto vymedzeného skutkového dôvodu (kvalifikovaného ako porušenie služobnej povinnosti) služobný pomer ukončiť bez ohľadu na to, či bolo alebo nebolo vznesené obvinenie. Hodnotovo bezprostredný súvis medzi vznesením obvinenia a skončením služobného pomeru neexistuje. Výplýva to najmä z toho, že ak by žalobca využil svoje právo a domáhal sa preskúmania personálneho rozkazu o ukončení služobného pomeru súdom, súd (konajúci v rámci správneho súdnictva) by si vytvoril vlastný skutkový záver o dôvodnosti skutočností, ktoré sa žalobcovi kládli za vinu. Napokon zdôraznil, že ak by v dôsledku vydania personálneho rozkazu MV SR žalobcovi vznikla škoda, za túto škodu by zodpovedala Slovenská republika iba za predpokladu, že personálny rozkaz bol pre nezákonnosť zrušený. Táto skutočnosť nenastala, nakoľko žalobca nevyužil dostupné opravné prostriedky, nepodal proti rozhodnutiu Ministerstvu vnútra SR správnu žalobu. Personálny rozkaz o skončení služobného pomeru je správnym rozhodnutím, ktoré, keďže nebolo zrušené, požíva ochranu prezumpciou jeho zákonnosti. Súdny konajúci o žalobe na náhradu škody sú pri hodnotení skutkového stavu viazané tým, že služobný pomer žalobcu bol ukončený zákonným spôsobom. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. mája 2006, sp. zn. 1 SŽ 15/2004, v ktorom sa zdôrazňuje, že konanie o prepustení zo služobného pomeru policajta nemožno zameniť s trestným konaním a toto konanie nezávisí od výsledku trestného konania, ak sú pre účely takého konania vykonané dôkazy z trestného konania, lebo tieto podliehajú hodnoteniu v zmysle § 238 ods. 4 zákona č. 73/1998 Zb.

Žalobca navrhol mimoriadne dovolanie odmietnuť. S argumentáciou v ňom obsiahnutou sa nestotožnil a podľa jeho názoru súdy nižšieho stupňa správne posúdili otázku príčinnej súvislosti medzi vznesením obvinenia a následne skončením jeho služobného pomeru. Tým, že nepodal žalobu o neplatnosť skončenia služobného pomeru, čo je iný právny titul, nezaniklo mu právo uplatniť si nárok titulom náhrady škody.

Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 243e ods. 2 O.s.p., mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku

súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania, osoba dotknutá týmto rozhodnutím namieta.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia generálny prokurátor Slovenskej republiky nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p., môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá vadami uvedenými v § 237 O.s.p., a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vady konania uvedené v § 237 O.s.p. a tzv. iné vady konania (§ 243f ods. 1 písm. a/, b/ O.s.p.) v mimoriadnom dovolaní generálny prokurátor nenamietal a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

Generálny prokurátor namietal nesprávne právne posúdenie veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) z hľadiska splnenia základných predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú žalobcovi nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 58/1969 Zb. vo vzťahu k nesprávnej interpretácii príčinnej súvislosti medzi uznesením Krajského úradu vyšetrovania PZ z 1. júla 2002 o začatí trestného stíhania žalobcu ako obvineného z trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody (§ 160a ods. 1, 2 Trestného zákona) a personálnym rozkazom ministra vnútra SR z 23. júla 2002 o prepustení (podľa § 192 ods. 1 písm. e/ zákona č. 73/1998 Z. z.) žalobcu zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru.

Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Je nepochybné, že predmetom konania v danej veci bola náhrada škody (okrem náhrady nemajetkovej ujmy, rozhodnutie o ktorej nebolo opravnými prostriedkami napadnuté), žalobcom vyvodzovaná z nezákonného rozhodnutia - uznesenia Krajského úradu vyšetrovania PZ v Banskej Bystrici z 1. júla 2002, č. ČVS:KUV-48/OVVK-2002, podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), účinným od 1. júla 1969 do 30. júna 2004 (od 1. júla 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, podľa § 27 ods. 2 ktorého sa zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím jeho účinnosti spravuje doterajšími predpismi t. j. zákonom č. 58/1969 Zb.). Náhrada škody uplatňovaná žalobcom pritom pozostávala z nákladov na trovy obhajoby v trestnom konaní uplatňovaných a súdom priznaných vo výške 5 364,73 €, náhrady nákladov na vzdelanie uplatňovaných a súdom priznaných vo výške 1 493,96 €, náhrady odchodného uplatňovanej vo výške 14 074,22 € a súdom priznanej výške 8 249,35 € (v časti 5 824,87 € bolo konanie zastavené) a náhrady straty na zárobku uplatňovanej vo výške 33 211,18 € a súdom priznanej výške 32 380,95 €. Žalobca celkove uplatňoval nárok na náhradu škody vo výške 54 143,36 €, ktorý vo výške 5 824,87 € zoberal späť a vo výške 2 721,97 € súd žalobu ako nedôvodnú zamietol, teda priznal nárok uplatňovaný žalobcom na náhradu škody celkove vo výške 47 488,26 €. Generálny prokurátor Slovenskej republiky namietal „len“ priznanie nároku vo výške 42 123,53 € (mimoriadne dovolanie v časti priznanej sumy 5 364,73 € titulom náhrady škody pozostávajúcej z nákladov obhajoby v trestnom konaní nepodal).

Nakoľko uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, z ktorého žalobca vyvodzuje uplatnený nárok na náhradu škody, bolo vydané v trestnom konaní za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.,

treba na daný prípad aplikovať zákon č. 58/1969 Zb. Pasívne vecne legitimovaným subjektom je pritom štát (Slovenská republika), v zastúpení ústredným orgánom, a to Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, čím bola teda daná aj pasívna vecná legitimácia žalovanej v predmetnom spore (nižšie citovaný § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.).

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len „štátny orgán“). Štát zodpovedá taktiež za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu spoločenskej organizácie vydaným pri plnení úloh štátneho orgánu, ktoré na túto organizáciu prešli. Tejto zodpovednosti sa nemožno zabaviť.

Podľa § 2 zákona č. 58/1969 Zb. právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím majú tí, ktorí sú účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím vydaným v tomto konaní.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., ak nejde o prípady hodné osobitného zreteľa, možno nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný.

Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. právo na náhradu škody nemá ten, a/ kto si väzbu zavinil sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu pre obavy, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, b/ kto bol spod obžaloby oslobodený alebo proti ktorému bolo trestné stíhanie zastavené len preto, že nie je za spáchaný trestný čin zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť alebo trestný čin bol amnestovaný.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe alebo treste je potrebné vopred prerokovať s ústredným orgánom. Ak ide o rozhodnutie vydané v občianskom súdnom konaní, v trestnom konaní, ako aj v konaní pred štátnym notárstvom alebo miestnym ľudovým súdom, je ústredným orgánom Ministerstvo spravodlivosti tej republiky, na území ktorej má sídlo orgán, ktorý rozhodol v prvom stupni. Ak však ide o rozhodnutie vydané v trestnom konaní proti osobám podliehajúcim vojenskej súdnej právomoci, je týmto orgánom ústredný orgán, ktorý vykonáva správu vojenských súdov.

Podľa § 10 zákona č. 58/1969 Zb. ak ústredný orgán neuspokojí nárok poškodeného do šiestich mesiacov odo dňa podania žiadosti, môže sa poškodený domáhať priznania nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

Podľa § 20 zákona č. 58/1969 Zb. pokiaľ nie je ustanovené inak, spravujú sa právne vzťahy upravené v tomto zákone Občianskym zákonníkom.

Podľa § 21 zákona č. 58/1969 Zb. strata na zárobku sa uhrádza, aj keď nejde o škodu na zdraví. Ustanovenie § 447 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí v týchto prípadoch obdobne.

Podľa Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 46 ods. 3, má každý právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Takto vyjadrenému ústavnoprávnemu základu nároku na náhradu škody zodpovedá aj zmysel právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb. t. j., aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená.

Základným predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle citovaného ustanovenia § 1 zákona č. 58/1969 Zb. je zrušenie alebo zmena právoplatného nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Pre správnu interpretáciu tohto ustanovenia však nestačí vychádzať len z jazykového znenia, teda z doslovného gramatického výkladu, ale súdna judikatúra (systematickým a logickým extenzívnym výkladom) dospela k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal, a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Teda rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania, je neskorší výsledok trestného konania.

Nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. a posudzuje sa ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 23. februára 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90 publikovaný pod č. 35 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročník 1991, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. júna 1993, sp. zn. 1 Cdo 53/93 publikovaný pod č. 70 v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky ročník 1994, nález ÚS SR z 24. marca 2011, sp. zn. II. ÚS 25/2011-33). V takomto prípade totiž nemožno lípnúť na formálnom zrušení (zmene) tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale je treba splnenie tejto podmienky vykladať extenzívne. Ak k takému rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. To znamená, že (zastavením trestného stíhania alebo oslobodením spod obžaloby) zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, a zrušenie takéhoto rozhodnutia sa zároveň z tohto dôvodu stáva bezpredmetným (nadbytočným). Výsledky trestného konania (zastavenie trestného stíhania alebo oslobodenie spod obžaloby) totiž ukazujú, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia.

Z uvedeného vyplýva jednoznačný záver, že ten, proti ktorému bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení zákonných predpokladov podľa ustanovení § 1 až 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia (okrem uvedených výnimiek).

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka uhrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).

Aj skutočná škoda aj ušlý zisk je majetkovou ujmu, ktorá postihla poškodeného v dôsledku vzniku zodpovednosti za škodu, ktorú niekto iný spôsobil poškodenému. Skutočnou škodou treba rozumieť ujmu, ktorá spočíva v zmenšení majetku poškodeného. Ide v podstate o rozdiel v hodnote poškodeného majetku pred spôsobením škody a po spôsobení škody na majetku. Tento rozdiel v hodnote majetku treba nahradiť peňažným plnením vo forme náhrady škody.

Z hľadiska skutkového stavu bolo v preskúmvanej veci, na základe dokazovania vykonaného súdmi nižších stupňov, zistené, že uznesením Krajského úradu vyšetrovania PZ Banská Bystrica z 1. júla 2002, sp. zn. ČVS: KÚV-48/OVVK-2002 bolo podľa § 160 ods. 1 Trestného poriadku začaté trestné stíhanie a súčasne podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie proti žalobcovi ako obvinenému z trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160a ods. 1, 2 Trestného zákona. Sťažnosť navrhovateľa proti tomuto uzneseniu bola uznesením Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici z 8. júla 2002, sp. zn. Kv 38/02-25 podľa § 148 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku ako nedôvodná zamietnutá. Personálnym rozkazom ministra vnútra Slovenskej republiky z 23. júla 2002 bol žalobca

podľa § 192 ods. 1 písm. e/ zákona č. 73/1998 Z. z. prepustený zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru s tým, že služobný pomer končí dňom doručenia rozhodnutia (§ 194 ods. 3 zákona č. 73/1998 Z. z.) a žalobca je povinný uhradiť náklady vynaložené na získanie vzdelania (§ 143 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z.), ktorých výšku a lehotu úhrady stanoví svojim rozhodnutím riaditeľ OÚV PZ Banská Bystrica. Ako z rozkazu vyplýva dôvodom prepustenia žalobcu bola skutočnosť, že v presne nezistenom dni mesiaca jún 2002 žiadal od J. J. z obce W. 33 litrov, čo tento pochopil ako 33 litrov vína, na čo mu žalobca vysvetlil, že ide o čiastku vo výške 33 000,- Sk za to, že mu zabezpečí, aby nebol zákonným spôsobom postihnutý za dopravnú nehodu, ktorej bol účastníkom, a ktorú žalobca z titulu svojho služobného zaradenia v predchádzajúcom období vyšetroval. Z tejto sumy mala byť čiastka 8 000,- Sk použitá na zaplatenie peňažného trestu a čiastka 25 000,- Sk mala byť pre prokurátora. Túto čiastku mal J. J. priniesť 1. júla 2002 do kancelárie č. 610a v budove OR PZ Banská Bystrica. Tento dňa 25. júna 2002 oznámil pracovníkom Inšpekčného odboru Úradu inšpekčnej služby MV SR, že ho žalobca požiadal o uvedenú sumu s tým, že mu potom zariadi, aby nedostal trest zákazu činnosti. Dňa 1. júla 2002 asi o 8. 00 hod. sa J. J. skutočne dostavil do uvedenej kancelárie a na chodbe, v priestore pri výťahu, odovzdal žalobcovi v obálke označenú sumu, ktorý ju následne v priebehu vyšetrovania tejto trestnej veci vydal v zmysle Trestného poriadku vyšetrovateľovi KÚV PZ Banská Bystrica. Zvlášť hrubé porušenie služobnej prisahy žalobcu, ako je v rozkaze uvedené, spočíva v tom, že nebol čestným a disciplinovaným príslušníkom Policajného zboru, keď svoje sily nevynaložil na ochranu práv občanov, ale naopak svojim protiprávnym konaním do týchto práv zvlášť hrubým spôsobom zasiahol tým, že požiadal J. J. o sumu vo výške 33 000,- Sk s prísľubom zabezpečenia, aby nebol zákonným spôsobom postihnutý za dopravnú nehodu a ktorú sumu dňa 1. júla 2002 od J. J. prevzal v budove OR PZ Banská Bystrica. Proti personálnemu rozkazu podal žalobca rozklad, ktorý bol rozhodnutím ministra vnútra Slovenskej republiky zo 7. októbra 2002, č. p. : KM-166/PK-2002 zamietnutý a napadnuté rozhodnutie bolo v ostatných častiach potvrdené s odôvodnením, že prepustenie žalobcu bolo dôvodné a napadnuté rozhodnutie bolo vydané na základe objektívne zisteného skutkového stavu veci a v súlade s právnou zásadou de lege lata. Krajská prokuratúra podala dňa 17. júla 2003 podľa § 176 ods. 1 Trestného poriadku na žalobcu ako obvineného obžalobu. Okresný súd Brezno rozsudkom z 5. septembra 2007, č. k. 1 T 17/2004 žalobcu spod obžaloby oslobodil, pretože uvedený skutok nie je trestným činom. V odôvodnení poukázal na vykonané dokazovanie, na základe ktorého, rešpektujúc zásadu v pochybnostiach v prospech obžalovaného, dospel k záveru, že nemohol rozhodnúť v neprospech obžalovaného. Len konštatoval, že nie je vylúčené, že obžalovaný sa dopustil uvedeného skutku, avšak jeho spáchanie nebolo nepochybne a s úplnou istotou preukázané (nebolo jednoznačne preukázané, že obžalovaný ako verejný činiteľ použil neštandardný postup v úmysle zadovážiť sebe alebo inému prospech, resp. spôsobiť inému škodu, ani jeho úmysel prijať, žiadať alebo dať si sľúbiť úplatok, či úmysel za úplatok konať alebo sa zdržať konania, a tak porušiť svoje povinnosti. Vrátenie vodičského preukazu poškodenému J. obžalovaným v priebehu vyšetrovania, bolo plne v jeho v kompetencii ako vyšetrovateľa, teda nekonal v rozpore so zákonom. Pokiaľ ide o žiadanie úplatku jednoznačne bolo preukázané len to, že obžalovaný od poškodeného prevzal obálku s peniazmi, avšak nie to, že peniaze prevzal v úmysle prijať úplatok, resp., že tento úplatok žiadal. Nebolo potvrdené ani tvrdenie J., že vedel o sume, ktorá bola v obálke a ktorú dobrovoľne vydal vyšetrovateľovi). Odvolanie prokurátora proti tomuto rozsudku Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 9. januára 2008, sp. zn. 3 To 262/2007 podľa § 256 Trestného poriadku účinného od 1. januára 2006 zamietol. Na základe dohody o spôsobe úhrady nákladov vynaložených na získanie vzdelania uzavretej 26. júla 2002, č. p. OUV - 706/01-2002 žalobca uhradil sumu 45 007,- Sk s poslednou splátkou 12. apríla 2006. Rozhodnutím Ministerstva vnútra SR z 28. októbra 2002, č. p. SPC-35.787-1/6-2002 bol žalobcovi od 27. júla 2002 priznaný výsluhový dôchodok vo výške 12 034,- Sk mesačne a podľa potvrdenia zo 4. marca 2008 bol žalobcovi za obdobie od 27. júla 2002 do 31. decembra 2007 vyplatený výsluhový dôchodok v sume 874 355,- Sk. Podľa potvrdenia z 24. apríla 2009 bol žaloba od 1. júla 2003 do 30. novembra 2003 zamestnaný v Pivovare Urpín BB a jeho hrubý príjem za toto obdobie bol vo výške 81 825,- Sk (2 716,- €). Podľa potvrdenia z 1. marca 2010 (čl. 146) výška odchodného, ktoré by žalobcovi patrilo, ak by nebol prepustený zo služobného pomeru (§ 35 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 33 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) bola 248 520,- Sk (8 249,35 €). Žiadosťou z 27. júla 2009 žalobca požiadal Ministerstvo vnútra SR o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody vo výške 220 143,36 €, o ktorej

rozhodnuté v 6- mesačnej lehote nebolo. Dňa 26. marca 2010 podal preto žalobu na náhradu škody a nemajetkovej ujmy na Okresný súd Banská Bystrica.

Takto zistený a ustálený skutkový stav nebol v konaní sporným a nenamietal ho ani generálny prokurátor. Jednoznačne z neho vyplýva, že žalobca bol prepustený zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru (personálnym rozkazom z 23. júla 2002) potom, čo bolo voči nemu začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie (uznesením z 1. júla 2002), potom, čo bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia (uznesením z 8. júla 2002) a potom, čo bola na neho podaná obžaloba (17. júla 2002) z dôvodov (ako z odôvodnenia personálneho rozkazu vyplýva) korešpondujúcich a zhodných s dôvodmi, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie a aj podaná obžaloba.

Tak ako zákon č. 58/1969 Zb. bližšie nedefinuje pojem škody a ani neupravuje jej rozsah, z ktorého dôvodu treba aplikovať ustanovenia všeobecnej úpravy t. j. citovaný § 442 Občianskeho zákonníka, nevysvetľuje ani vzťah príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a škodou. V právnej teórii sa týmto vzťahom označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nezákonným rozhodnutím a škodou vzťah príčiny a následku. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ale skutkovou otázkou, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi akou ujmu (ako následkom) a akou skutočnosťou (akou príčinou) tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetkový ujma), za ktorú je náhrada požadovaná. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku, lebo každá príčina je niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho), a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu (pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 126/2009, sp. zn. 3 Cdo 130/2010).

Z o sledu relevantných skutočností, vyplývajúcich zo zisteného skutkového stavu, podľa názoru dovolacieho súdu možno dospieť k záveru, že bola preukázaná priama vecná súvislosť príčiny a následku t. j. začatia trestného stíhania a prepustenia zo služobného pomeru so zmenšením majetku žalobcu (spočívajúce v úhrade nákladov na vzdelanie, v nevyplatenom odchodnom a strate na zárobku).

Preto nemožno súhlasiť s právnym názorom generálneho prokurátora, podľa ktorého nebolo v konaní preukázané splnenie jedného zo zákonných predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú žalobcovi podľa zákona č. 58/1969 Zb. a to príčinná súvislosť medzi začatím trestného stíhania žalobcu a prepustením ho zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru, zo zhodných skutkových dôvodov, keď samotný vznik škody nenamietal. Dovolací súd ani nepovažuje za sporné, že žalobcovi prepustením zo služobného pomeru a to z dôvodu, pre ktorý bolo voči nemu začaté trestné stíhanie a podaná obžaloba, vznikla škoda t. j. majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch. Nie je ani sporné, že po prepustení zo služobného pomeru žalobca uhradil náklady na získanie vzdelania, že mu nebolo vyplatené odchodné, pretože bol prepustený zo služobného pomeru (podľa § 192 ods. 1 písm. e/ zákona č. 73/1998 Z. z.), a že strata na zárobku žalobcu nastala v súvislosti s prepustením zo služobného pomeru po začatí trestného stíhania a podaní obžaloby, ktorý nárok prináleží žalobcovi aj podľa § 21 zákona č. 58/1969 Zb. (strata na zárobku sa uhrádza, aj keď nejde o škodu na zdraví).

Námietku generálneho prokurátora Slovenskej republiky vo vzťahu k nevyužitiu opravných prostriedkov voči personálnemu rozkazu, t. j. nepodanie správnej žaloby, považuje dovolací súd za irelevantnú. Treba totiž zdôrazniť, že žalobca bol prepustený zo služobného pomeru na základe skutkových okolností, pre ktoré bolo proti nemu začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie a následne podaná obžaloba. Z týchto skutkových okolností by vychádzal aj príslušný súd v správnom konaní, čo konštatoval aj generálny prokurátor, keď citoval z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. mája 2006, sp. zn. 1 SŽ 15/2004 „konanie o prepustení zo služobného pomeru policajta nemožno zameniť s trestným konaním a toto konanie nezávisí od výsledku trestného konania, ak sú pre účely takého konania využité dôkazy z trestného konania, lebo tieto podliehajú hodnoteniu v zmysle § 238 ods. 4 zákona č. 73/1998

Z. z.“ Vychádzajúc z uvedeného až oslobodením žalobcu spod obžaloby (rozsudkom okresného súdu z 5. septembra 2007 v spojení s uznesením krajského súdu z 9. januára 2008) vyšla najavo nezákonnosť trestného stíhania žalobcu, ktorého dôsledkom (napriek tomu, že podľa zákonnej úpravy, na ktorú generálny prokurátor poukazuje, „len“ začatie trestného stíhania nie je dôvodom pre prepustenie zo služobného pomeru) bolo prepustenie zo služobného pomeru, v príčinnej súvislosti až s ktorým si žalobca mohol uplatniť nárok titulom náhrady škody.

Z uvedeného vyplýva, že námietky generálneho prokurátora smerujúce k záveru súdov o preukázaní predpokladov vzniku zodpovednosti žalovanej za škodu uplatnenú žalobcom, vrátane príčinnej súvislosti medzi vznesením obvinenia a prepustením zo služobného pomeru nemajú oporu v skutkových zisteniach, ktoré z vykonaných dôkazov súdy nižšieho stupňa vyvodili, a na základe ktorých dospeli aj k (správne) právnemu záveru o vzniku zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú žalobcovi nezákonným rozhodnutím v priznanom a (mimoriadnym dovolaním) napadnutom rozsahu.

V predmetnej veci súdy nižšieho stupňa správne aplikovali na daný prípad zákon č. 58/1969 Zb. a správne posudzovali zodpovednosť štátu za škodu uplatnenú žalobcom ako zodpovednosť spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Správne interpretovali aj citované ustanovenie § 1 tohto zákona v otázke, že oslobodenie žalobcu spod obžaloby má rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť.

Z týchto dôvodov dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky zamietol podľa § 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.

Dovolací súd žalovanej, ktorá podala podnet na mimoriadne dovolanie, povinnosť nahradiť trovy konania žalobcovi, ktorý mal v konaní úspech, neuložil, pretože si žiadne trovy tohto konania neuplatnil (§ 148a ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.